Societat | Redacció | Actualitzat el 08/11/2019 a les 04:13

Teresa Mulet: «Des de l'art, un ha d'estar sempre oposant-se al poder, oposant-se a qualsevol control»

L'artista veneçolana d'arrels ebrenques exposa fins al 18 de gener al Centre d'art Lo Pati d'Amposta 'Camp de Control' una reflexió sobre la imposició de dominis, la fragilitat dels espais i l'origen de la violència



Teresa Mulet (Caracas, 1970) presenta l'exposició 'Camp de Control' que es podrà visitar al Centre d'Art Lo Pati fins al 18 de gener | Sofia Cabanes

Els seus iaios paterns van fugir de la misèria d'un Delta en postguerra cap a una Veneçuela que els va proporcionar la prosperitat anhelada. Setanta anys després, Teresa Mulet (Caracas, 1970) ha fet el viatge invers marxant d'un Estat al límit. A Amposta i a la Ràpita ha refet lligams genealògics i a la residència d'artistes de Balada -on ha realitzat diferents estades en els darrers mesos-, ha gestat un nou univers creatiu que reflexiona sobre la imposició i les auto-imposicions de controls, les fronteres i el binarisme com a "pensament únic". Però també sobre la idea de ser i esdevenir "delta". Un concepte este darrer, afirma, que marcarà la seua obra.

L'art de Mulet, que beu del disseny gràfic, és també una arma de denúncia social. Les 350.000 morts violentes que s'han produït en 20 anys al seu país són el turment que la va dur a crear els ?Ejercicios', una sèrie d'obres que enumeren i comptabilitzen cadascun d'estos assassinats i que, com en el cas d'"Ejercicio Volumen" en la darrera edició d'Arco a Madrid, han causat un gran

impacte.

L'entrevistem a Balada, on ultima 'Camp de Control' l'exposició que s'inaugura este dissabte 9 de novembre (19:00h) al Centre d'Art Lo Pati d'Amposta i que es podrà visitar fins al 18 de gener.

Què en queda de les teues arrels deltaiques?

La veritat és que el Delta de l'Ebre ha estat un lloc que sempre hem tingut present a casa. Mon iaio era ampostí i ma iaia mallorquina, però de joves van viure a la Ràpita, on es va criar mon pare fins al 15 anys. Va ser llavors quan, fugint de la postguerra, van marxar cap a Veneçuela.

I com us va marcar això?

Sento que sóc filla de postguerra. Quan era jove, recordo que vivíem molt bé a Veneçuela i mai aconseguia entendre per què mons iaios sempre tenien tant present la guerra. Ara he entès que l'estabilitat es pot perdre d'un moment a l'altre i que el cos té una consciència distinta quan no has passat per cap carència. Ara he entès per què ma iaia sempre em deia que ens ho havíem de menjar tot.

Però, malgrat que el Delta i la postguerra han marcat els records familiars, no va ser fins fa relativament poc que vas xafar estes terres per primer cop.

Exacte. Havia estat a Barcelona. Però no al Delta. El contacte amb la família ebrenca s'havia perdut i no va ser fins fa uns 4 anys i mig quan vaig aconseguir portar mons pares cap aquí i s'hi van estar 3 mesos. Vam aprofitar per anar a Mallorca, a visitar la família de l'àvia, i després al Delta, on vam aconseguir refer les arrels. A la Ràpita vam trobar el millor amic de mon pare, Joaquín Ribera. Després de tants anys, ha refet llaços amb el seu amic d'infantesa. També hem refet els llaços amb la família d'Amposta, amb els que em sento molt acollida.

Tot i que sempre havies sentit a parlar d'estes terres, del Delta, quin va ser el primer impacte en observar-lo?

"Això és una meravella. Com pot ser que marxessen d'aquí?", vaig pensar. Clar, a Veneçuela els avis van viure molt bé, van haver de treballar molt, evidentment, però van trobar prosperitat. Van gaudir de la seua caseta en una platja al Carib,... Unes comoditats que per exemple, ara, mon pare, no té. Més aviat tot al contrari. Ara mon pare passa per les inseguretats, les pors, i les mancances pròpies d'un país en guerra. Què fràgils són els llocs, veritat? En realitat la naturalesa és fabulosa, però som les persones, la gestió, les polítiques el que fan que les situacions es tornin fràgils.

"Tot i que els assassinats són xifres, estadístiques, les morts són un fet"

Precisament una de les obres de més impacte que has realitzat darrerament, ?Ejercicio Volumen', que ha passat entre d'altres per Arco Madrid i la Casa Elizalde de Barcelona i que també s'exposa al Centre d'Art Lo Pati denúncia l'alarmant nombre d'assassinats que s'han comès a Veneçuela en els darrers 20 anys.

Sí, a ?Ejercicio Volumen', vaig intentar tractar directament els fets, perquè, tot i que els assassinats són xifres, estadístiques, les morts són un fet. Em van matar un amic, un cosí,... tenen noms i cognoms. La intenció era comptar allò incomptable, perquè sentia que les xifres eren tant alarmants que no era capaç de fer-me'n a la idea del que suposaven. Al 1999 hi van haver 5.000

morts violentes i la xifra va augmentar exponencialment any rere any, fins al 28.000 morts a l'any.

Vaig decidir acumular una fulla DIN A4, reaprofitada de les que es descarten a les impremtes, per cada mort. 500 fulles són 5cm, 5.000 són 50 cm, 24.000 son 2,4 metres. Jo he volgut evidenciar estes xifres amb un tipus de volum, el paper DIN A4, que tots hem tingut a les mans. És una noció per saber quina és la tragèdia.



Teresa Mulet presenta també a Amposta 'Ejercicio In-Forme', (1999-2016). Seqüència numèrica digitada una a una de totes les morts violentes a Veneçuela del 1999 al 2016 Foto: Roser Royo

En total 350.000 morts violentes en 20 anys, que també has denunciat en dos "Exercicis" més.

Sí, l'altre exercici el vaig realitzar amb l'ajuda de mon pare. Ell en va ser còmplice. Hi ha una fase de l'art que és de rituals i quan hi ha un dolor, el millor és fer-los amb algú que estimes. Així que això ho vam fer en família. Li vaig demanar que em sumés 1+1+1+1+1+1+1,..... en una calculadora d'estes que extrauen paper. El primer exercici va ser el de 2014, 24.300 víctimes. En van sorgir 3 rotlles de 40 metres. Aquí a Lo Pati mostrarem el període complet, que son 50 rotlles de 40 metres. Aquest és 'Ejercicio Contable'.

El tercer exercici va consistir en digitar 1,2,3,4,5.... fins a 350.000 números que es van imprimir en plàstics transparents i que conforma una instal·lació suspesa. Els números se sostenen a l'aire. És fràgil, és un homenatge també a tots ells. És una manera de dir als morts que m'importen, que cadascun d'ells m'importa.

Ara últimament han baixat les xifres de morts a Veneçuela, però és perquè ha marxat moltíssima gent, que és també un tipus de mort per al meu país. Tota la gent que marxa i els que es

queden, que han d'assumir fer el que ja no fan els que han marxat.

"Diria que al Delta em van portar estes immigracions forçoses que es repeteixen. Mon iaio va marxar i jo ara he tornat"

I quin és el viatge interior que vas realitzar per començar a crear al Delta?

Doncs, parlant de viatges, diria que al Delta em van portar estes migracions forçoses que es repeteixen. Mon iaio va marxar i jo ara he tornat. I mon pare per exemple no ha pogut decidir mai on viure. No va decidir marxar a Veneçuela als 15 anys i ara, als 85, no pot decidir si ha de quedar-se o marxar. Que els meus pares estiguen allà, és un dels dolors més grans que tinc. Què és esta fragilitat? Com es poden explicar estes tragèdies? El meu procés aquí al Delta va començar per aquí.



Mulet durant la creació de 'Camp de Control' a la residència d'artistes de Balada (Amposta) Foto: Sofia Cabanes

I com va derivar fins a crear ?Camp de control'?

Diguem que per a mi és important explicar què passa en un context. Quan ja portava un temps venint aquí em vaig adonar d'una problemàtica que ho va marcar tot. He pogut estar durant les

diferents fases de producció de l'arròs i la primera cosa estranya que vaig detectar és que les portes dels canals de reg tenien cadenats que impedeixen obrir les comportes o tancar-les quan a hom li plagui. Clar, des del meu punt de vista, com podia ser que en un espai de tanta llibertat, de plenitud, d'obertura, de bondat,... hi haguessen cadenats?

Un pagès amb qui vaig parlar em va dir: ?jo ara estic obrint la porta, però després venen els que ho controlen, els regants, i hi ha una regulació del nivell que s'ha de regar'. Però això no ho pots fer tu?, li vaig preguntar. I em va dir: ?no, perquè sempre en voldríem tots una miqueta més d'aigua. Llavors vaig entendre que els cadenats els posaven per a regular els altres, perquè no hi confien. Necessitem una regulació i l'acceptem. És a dir, estem demanant que ens regulen, perquè jo no soc capaç de fer el que em diuen. Aquí hi vaig veure el primer control. Són camps controlats.

Però la veritat és que en un primer moment esta instal·lació artística s'havia de basar amb la idea de "ser delta". Un altre dels conceptes que m'ha captivat.



L'espectador pot agitar i transitar entre els 'Camps de Control'. Foto: Sofia Cabanes

Ah, si? I per què?

Jo vull ser delta. La noció de delta en contraposició a ser riu. Heràclit diu que una mateixa aigua no passa mai per un mateix lloc, que sempre està en moviment. Però nosaltres no som riu, som delta. Voldria arribar a ser delta per alliberar-me de tot els controls. Però aleshores vaig veure que la meua idea de ser delta ja no encaixava amb el que ara és el Delta de l'Ebre.

He anat veient com ha canviat la morfologia del Delta de l'Ebre en els darrers temps i com la subsidència el va afectant. Com s'ha optimitzat l'agricultura i com s'aturen els sediments als embassaments. A mi m'agrada anar al fons de les coses i anar-hi a dintre, en este cas, és anar

cap als sediments, que no es deixen veure, que estan represos, reprimits, que estan encofrats. Estan regulats.

"En esta vida ens han inculcat que hem de prendre posicions. I prendre posicions és estar en un camp"

I això et va dur als 'Camps de Control'?

Sí, sento que l'art és un lloc per a ser crític, per a tenir un pensament crític. En esta vida ens han inculcat que hem de prendre posicions. I prendre posicions és estar en un camp. Tu ets de dretes o d'esquerres? Tu ets catalana o veneçolana? Ets amic o enemic?

Els camps en sí no són bons ni dolents. Són llocs de coneixement. Són camps d'acció, de reflexió, de cultura, de sabors, olors, sensacions, mentals, de sentiments,.... però si tornem a la metàfora del delta, resulta que en un delta tot està molt més difuminat, tot queda escampat,.. I jo crec que els camps, són els que delimiten. Si delimiten són les fronteres. I, com ens han inculcat, les fronteres són dolentes. Són llocs perversos, on hi ha gent que passa i gent que no, on hi ha un control. I jo voldria canviar esta noció, o si més no, repensar-la. Perquè quan un camp és permeable, porós, transitable,... la frontera pot ser el lloc més ric que hi pugui haver.

Com prendrà forma tot això en l'obra que presentes a Lo Pati?

La instal·lació estarà formada per uns camps fets de plàstics molt subtils que donen una sensació de moviment de l'aigua. Cadascun és de 5x4 metres. I estan suspesos. És una estructura penetrable i suspesa a l'aire. Per a que els plàstics estiguen ferms han de tenir un pes, el que els aguanta són bosses de sediments, amb sorra d'aquí del delta. Son sediments continguts i represos dintre de bosses. Si no toques els camps, són aigües en calma. Però el visitant els podrà moure, nosaltres podem agitar les aigües calmades. És l'exercici de remoure allò que està quiet.

Però al final este control del que parles és el que sustenta la societat, no?

Totalment, i és acceptat. El pagès accepta que li posin cadenats. Ens han creat fins i tot el desig de ser controlats.

"El Delta de l'Ebre, avui, és un camp de control"

El camp de control imposa la pau,...

Si, però la realitat és que aquest control sempre porta a un descontrol.

Seguint amb la descripció de la instal·lació,...
Sí, també hi hauran unes projeccions, que seran paraules dobles, binàries. Els oposats són oxímorons. És a dir l'oxímoron com a figura retòrica que uneix dos oposats i que en poesia amplifica el llenguatge, però en política és demagògia, és mentida. Com eliminar el pensament binari és possiblement el meu exercici inútil o útil, perquè no sé com resultarà.

De fet la metàfora del delta a mi també m'ajuda a pensar-me més diversa. Però no del Delta l'Ebre, si no d'un delta,. Perquè el Delta de l'Ebre, avui, és un camp de control. Però un delta que exerceix esta funció d'un riu que aporta sediments i arriba a un mar de coneixement més ampli, que fa illes, que fa canals,... és allò que aspiro ser. No vull ser un monocultiu ni tenir un pensament únic.



L'obra 'Camp de Control' exposada a Lo Pati, sobre la qual es projecten una sèrie de conceptes oposats
Foto: Roser Royo

Ni únic ni binari, imagino.

Al final, el binari, també és únic. Perquè el binari et demana escollir, seleccionar. "Dis-me què ets" I llavors, si no saps que ets, quedes descartat per a la societat.

Jo era d'esquerres total. I ara ja no sóc de res, de cap banda. Este binarisme ens confon. Hem de parlar d'altres coses.

"Les revolucions no són tan fàcils, s'ha de treballar"

Així, suposo que formaves part d'esta idea binària que tenim tan inculcada sobre una Veneçuela que es divideix entre chavistes i antichavistes.

La veritat és que quan es va viure la revolució chavista jo estava a itàlia. Havia estudiat allà. Allà estava Berlusconi, la dreta tremenda. En aquell moment Veneçuela no era un país que generés immigració, els que sortien eren per estudiar,... I jo pensava, ?què faig aquí amb Berlusconi?' Vaig tornar a Veneçuela el 2001 per fer tasques de treball social, sempre vinculat amb l'art i el disseny,

en comunitats fràgils.

Però el cert és que encara que jo fóra d'esquerres sempre he tingut un pensament crític. Allà ja vaig veure que si et posaves la camisa roja era com si ja fores revolucionari. I les revolucions no són tan fàcils, s'ha de treballar. I el que es va inculcar d'alguna manera és que ja no calia treballar. Va ser una revolució del "vagueo". Les famoses "misiones" eren l'Estat pare pagant a la gent per a que deixés de treballar. I destruint tota l'empresa privada.

Però al final les elits continuen.

Sí, les elits continuen i continuaran, perquè els hi han fet el favor. Era un país on la classe mitjana era com la d'aquí. S'havia de treballar, hi havia períodes més bons i més dolents, però tenia capacitat per pagar estudis dels fills,...etc. És a dir, tot el que significa una classe mitjana amb les seues dificultats. Però era una classe força extensa. Ara no. Ara la classe mitjana ja no existeix i les elits són molt més riques abans. Perquè ells han guardat les seues fortunes en dòlars, mentre que el deute al país és en bolívars. I mentre el bolívar s'ha anat devaluant i devaluant, el valor dels seus deutes també ha caigut.

Fugir del binarisme també significa quedar en ?terra de ningú'?

Des de l'art un sempre ha d'estar oposant-se al poder, oposant-se a qualsevol control. Llavors clar, un no es troba ubicat en cap lloc. Però tampoc l'usen des de cap banda en benefici propi.

Jo no sé si el pensament binari fa que la gent,... senti ressentiment. Si tu tens una població, sigui d'un costat o de l'altre, ressentida, és molt fàcil de manipular.

Les teues obres han estat exposades a Veneçuela?

Sí.

Com les han rebut?

Parlant de camps, l'art contemporani és un altre camp. Un camp tancat. No és tan obert com un voldria. Els últims cops que vaig exposar a Veneçuela sempre va ser en espais alternatius. Perquè avui en dia els museus nacionals de l'Estat estan alineades amb règim chavista. Un museu d'art contemporani per a ells és un museu de la elit. Que ho van ser, sí. Però què passa, que ara són museus d'artesania. No hi ha pensament crític, sinó la insistència amb els nacionalismes,... no perquè l'artesania no tinga el seu valor, que el té, però han desplaçat l'art contemporani. Llavors no tenim espais per exposar. Hem d'exposar en espais petits alternatius, que no arriben a la majoria de gent i la ressonància és poca.

Però sí que es cert que quan es va fer a Arco a Madrid i hi vaig portar l'obra ?Ejercicio Volumen' hi va haver una ressonància molt gran. L'obra es va tornar viral i em van trucar de molts llocs. A partir d'aquí, consultant amb la família, em van dir que no era prudent que tornés a Veneçuela. Encara que jo no he sentit mai por d'una agressió particular, el cert és tots els dies tenim por a Veneçuela, perquè la vida arriba un punt que val molt poc. Tota la gent a qui conec que han matat és perquè estaven en el lloc equivocat en el moment equivocat. Però al final, com que la por és constant, penso que si m'han de matar que sigui per dir coses bones, que no em matin per estar callada.

"Jo vaig ser una gran creient. Jo era un activista ciutadana, que creia en l'apoderament de la

societat"

Des de fora, sembla que Veneçuela haja entrat en una espiral que podria acabar de la pitjor de les maneres. No sé si hi veus una solució factible.

No sóc gens optimista. I mira que jo vaig ser una gran creient. Jo era un activista ciutadana, que creia en l'apoderament de la societat. L'any 2017, durant to l'any, la meua única activitat va ser reclamar, manifestar-me, sortir als carrers. Ens manifestàvem millors de persones i només mostraven els dos carrers incendiats.



Cada-ver-es/cada-vez-más (2011). Una altra de les obres de Teresa Mulet exposades a Lo Pati. Segell amb la silueta d'un cadàver estampat en diversos papers per transmetre la progressió de crims Foto: Roser Royo

Això em sona.

Sí, de fet, les reivindicacions són distintes i venen de llocs diferents, però veig paral·lelismes amb el que es viu a Catalunya. Veig paral·lelismes amb els procediments polítics, sembla que el guió que se segueix és el mateix. Veneçuela també es va incendiar així, eren dos carrers. Jo et puc parlar dels milions de ciutadans que es manifestaven pacíficament. I sortíem i sortíem i sortíem. Vam deixar de ser productius.

Quan estàs allà l'únic que vols és que la situació acabe. Però jo ara des d'aquí veig que als poders els interessa que es vegi que hi ha una ?mitja-democràcia'. Deixen manifestar-se a la gent, interessa que la gent surti als carrers, mentre ells continuen robant. La gent està sent utilitzada.

Hem fa gràcia quan miro les manifestacions del meu país i sento al·legats com: "Quines somos? Veneçuela. Qué queremos? Libertad!". I em fa gràcia, perquè aquí demanen el mateix. I jo em pregunto, i què és la llibertat? I qui som? I què som?

"La única manera de desfer el camp de control, és estant a dintre del camp de control"

La llibertat és al final poder fugir d'estos camps de control, no?

Fugir no sé si és la resposta. Perquè jo sempre hi he volgut fugir dels camps de control. Tenia un professor de filosofia que em deia, si tu vols fugir d'això, ves-te'n a Mart, però allà també crearàs un camp de control. I això és una de les coses que es veurà a la instal·lació de Lo Pati, i és que la única manera de desfer el camp de control, és estant a dintre del camp de control.

Quan toquem les cordes, la única forma d'agitar-les, es estant dins. Si ningú les toca, són formes constituïdes. Per poder incidir has d'estar dins. Si te'n surts, crees un altre camp. I estar en les fronteres, tampoc està gens malament. Diluir els límits són els exercicis que m'agradaria posar sobre la taula i pensar-ho col·lectivament.

A partir d'ara el ?delta' com a concepte marcarà la teua línia creativa?
Crec que sí. Tornar al Delta, sense haver estat,... ha significat molt. I qualsevol lloc on vagi sempre serà com un tornar al Delta. Serà sempre intentar ser delta.